

TÍTULO:

Artículo sobre la Sentencia de fecha 20/07/06 dictada por la Audiencia Provincial de Madrid.

MEDIO:

L'informatiu del CAATB

FECHA:

Noviembre 2006

16

L'INFORMATIU
DEL CAATB
2a QUINZENA
NOVEMBRE 2006

EL TEMA
SEGURETAT A LA
CONSTRUCCIÓ

ASSESSORIA

Comentarios sobre jurisprudencia en materia de seguridad i salud en les obres de construcció i recomanacions per prevenir i defensar la responsabilitat derivada dels accidents laborals

Sergi Mercé Klein

Advocat penalista
assessoriajuridica@apabcn.cat

■ La recent sentència dictada per l'Audiència Provincial de Madrid ha generat una gran preocupació en el col·lectiu dels arquitectes tècnics i ha tingut una àmplia difusió en els mitjans de comunicació, en tractar-se de la primera resolució que condemna tres arquitectes tècnics a penes de presó que, per superar els dos anys de durada, no admeten la suspensió en el seu compliment.

Sentència número 279/06 dictada per la Secció Segona de l'Audiència Provincial de Madrid

Amb data 20/07/06 la Secció Segona de l'Audiència Provincial de Madrid va dictar una transcendent sentència per la qual va condemnar diverses persones, entre elles tres arquitectes tècnics, per dos delictes d'homicidi imprudent (article 142 del Codi penal) i un delictes contra la seguretat en el treball (article 316 del Codi penal), a la pena de dos anys, sis mesos i un dia de presó per a cada un d'ells, així com a la pena d'inhabilitació per a l'exercici de la professió durant el mateix període. Els condemnats són l'arquitecte tècnic de la direcció facultativa, autor de l'estudi de seguretat; l'arquitecte tècnic cap d'obra; el president d'una de les empreses que intervenien a l'obra, i el coordinador de seguretat de l'obra. Així mateix, es condemna a dos anys de presó l'encarregat d'obra i un treballador designat per una de les empreses per controlar la seguretat a peu d'obra. Finalment, resulten absolts els dos arquitectes i dos dels arquitectes tècnics de la direcció facultativa de l'obra.

La sentència esmentada resol els diversos recursos interposats contra la sentència dictada en primera instància pel Jutjat Penal número 19 de Madrid. Aquesta sentència inicial condemnava dos dels acusats, concretament el coordinador de seguretat i el treballador designat per una de les empreses per controlar la seguretat a peu d'obra, a la pena de dos anys de presó i a la pena de tres anys d'inhabilitació per a l'exercici de la professió, i absolia la resta dels acusats.

La sentència estableix un perillós precedent, ja que és la primera vegada que un arquitecte tècnic és condemnat per una audiència provincial a una pena superior als dos anys de presó. Aquesta condemna resulta molt preocupant ja que, d'acord amb el Codi penal, les condemnes de dos anys de presó i inferiors no suposen ingrés efec-

tiu a la presó, sempre que es compleixin una sèrie de requisits, entre els quals hi ha el fet de no tenir antecedents penals. Al contrari, les condemnes a penes de presó superiors als dos anys, com és el cas de la sentència, sí que suposen l'ingrés efec-

tiu a la presó. Per tant, si es desestimen el recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional i la petició d'indult, que possiblement es formularan, els acusats condemnats a dos anys, sis mesos i un dia de presó hauran d'ingressar en un centre penitenciari. En aquest sentit, el cert és que molt pocs recursos d'empara són estimats i molt pocs són els indults que es concedeixen.

La transcendència de la sentència és enorme, ja que fins al moment els supòsits en què en primera instància s'havien dictat sentències condemnatòries a una pena superior als dos anys de presó, les sentències esmentades eren habitualment revocades per les diferents audiències provincials, que sempre havien rebaixat la durada de les penes de presó imposades, de manera que les persones condemnades no arribaven a ingressar a la presó. En el cas de la sentència dictada per l'Audiència Provincial de Madrid s'ha donat el supòsit invers, ja que l'Audiència ha incrementat la pena inicialment imposada, elevant-la per sobre dels dos anys de presó.

L'accident

Els fets que van donar lloc a la incoació del procediment que ha finalitzat en aquesta sentència tan dura van consistir en l'accident mortal patit per dos treballadors quan es trobaven desmuntant una plataforma mòbil motoritzada. La causa de l'accident va ser l'error per part d'un dels treballadors consistint a prémer el botó de pujada en comptes del de baixada, després d'haver afuixat els cargols d'un tram del pal; això va fer que la plataforma pugés pel tram que ja havia quedat fluix, amb la qual cosa la plataforma va caure, ocasionant la mort dels treballadors.

La sentència de l'Audiència Provincial de Madrid valora el fet que ni en l'estudi de seguretat ni en el pla de seguretat es preveia la utilització d'una plataforma mòbil motoritzada. Així mateix, també recull que almenys un dels dos treballadors accidentats estava mancat de formació i informació per al maneig de la plataforma, malgrat que el manual d'instruccions d'aquesta preveia expressament que el muntatge, ús i desmuntatge els havien d'efectuar personal especialitzat i sota la supervisió d'un responsable de l'obra. Segons sembla, els treballadors tampoc no tenien a la seva disposició els corresponents equips de protecció individual, com ara cinturons i arnesos.

La interpretació

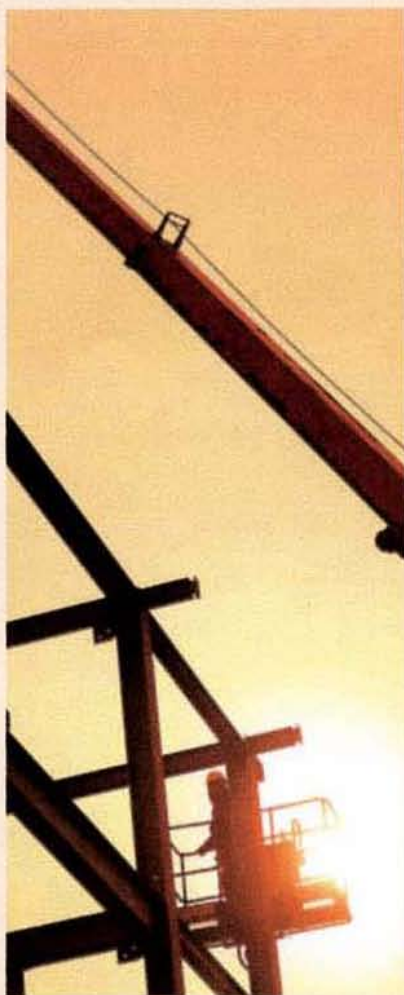
La diferència més rellevant entre la sentència

dictada pel Jutjat Penal i la sentència dictada per l'Audiència Provincial, a més de l'ampliació del nombre de persones condemnades, es basa en la interpretació, molt discutible en aquest cas, que efectua l'Audiència Provincial sobre la relació entre el delictes contra la seguretat en el treball de l'article 316 del Codi penal i el delictes d'homicidi imprudent de l'article 142 del Codi penal.

Per entendre la relació entre ambdós delictes cal partir de la base que el delictes contra la seguretat en el treball és un delictes dels anomenats *de perill*. Això significa que perquè es pugui incoar un procediment i dictar-se una sentència condemnària per aquest delictes no resulta necessari que es produeixi un accident, sinó que n'hi hauria prou amb un simple incompliment de les normes de prevenció de riscos laborals que posi en perill greu la vida o la integritat física dels treballadors. Al contrari, el delictes d'homicidi imprudent és un delictes dels anomenats *de resultat*, és a dir, només resultarà aplicable quan s'hagi produït el resultat, que pot ser la mort d'un treballador (delictes d'homicidi imprudent) o les lesions patides per un treballador (delictes de lesions imprudents).

En analitzar la relació entre ambdós delictes, el Tribunal Suprem ha assenyalat que, per regla general, quan es produeixi un accident causat per una infracció de les normes de prevenció de riscos laborals, només aplicarà el delictes de resultat (homicidi o lesions imprudents) i no el delictes de perill (delictes contra la seguretat en el treball), ja que, d'acord amb l'article 8.3 del Codi penal, aquest darrer quedaria absorbit pel primer. Aquest és l'argument utilitzat pel jutge del Jutjat Penal per absoldre els acusats del delictes contra la seguretat en el treball i condemnar únicament per dos delictes d'homicidi imprudent, castigant amb un any de presó cada un dels homicidis.

Tanmateix, el Tribunal Suprem també ha establert que quan el resultat produït (la mort o les lesions del treballador) sigui només *un dels resultats possibles* derivats de la infracció de les normes de prevenció de riscos laborals, si que és procedent penar ambdós delictes (el de resultat i el de perill)

per separat. Aquest seria el cas, per exemple, d'una infracció de les normes de prevenció de riscos laborals que provoca que diversos treballadors corrin un perill en el desenvolupament del seu treball, dels quals un o diversos però no tots pateixen un accident i en resulten lesionats o morts.

En aquests casos el resultat produït només ha estat un dels resultats possibles, ja que aquell altre o aquells altres treballadors que no van patir l'accident també van estar exposats al perill. En aquests casos, si que és procedent condemnar per ambdós delictes (de perill i de resultat) per separat. Precisament aquest és l'argument utilitzat per l'Audiència Provincial de Madrid per condemnar per dos delictes d'homicidi imprudent (un per cada treballador mort) i per un delictes contra la seguretat en el treball.

La pena

La conseqüència d'aquesta interpretació és una pena de dos anys, sis mesos i un dia de presó en comptes dels dos anys inicialment imposats pel Jutjat Penal. En el cas de la sentència dictada per l'Audiència Provincial de Madrid, aquesta argumentació resulta molt discutible perquè realment no s'explica ni quins altres treballadors van córrer un suposat perill en el desenvolupament del seu treball ni en quin moment concret el van córrer.

Finalment, resulta també rellevant que als quatre condemnats a dos anys, sis mesos i un dia de presó se'ls imposa també, d'acord amb l'article 142.3 del Codi penal, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de la professió pel mateix període de temps. La pena d'inhabilitació per a l'exercici de la professió provoca que el subjecte quedi inhabilitat per exercir la seva professió per un període que pot arribar fins als cinc anys. Resulta molt indicatiu que s'hagi imposat una pena com aquesta, ja que el Tribunal Suprem ha manifestat reiteradament que la inhabilitació per a l'exercici de la professió queda reservada exclusivament per als supòsits en què s'hagi produït "*un incompliment extraordinari de la precaució i cautela, basat en una imperícia inexplicable, inaudita, també extraordinària.*" ■

Resolucions favorables

■ Tot i l'alarma que ha creat en l'àmbit professional la sentència, que a més denota que ens trobem en una etapa d'enduriment especial de la activitat inspectora i de l'enjudiciament i condemna dels sinistres derivats d'accidents laborals, no tota la jurisprudència és desfavorable i, en molts casos, es dicten resolucions que absolen els tècnics.

Una sentència favorable de la Secció Setena de l'Audiència Provincial de Barcelona de 26 de setembre

Afortunadament són moltes les sentències que acullen els nostres arguments de defensa i absolen el tècnic, sigui de la direcció facultativa o coordinador de seguretat. A tall d'exemple podem citar una recent sentència de la Secció Setena de l'Audiència Provincial de Barcelona, concretament de data 26 de setembre de 2006, que confirma una anterior sentència dictada pel Jutjat Penal número 13 de Barcelona. En aquestes sentències, en les quals l'encarregat d'obra resulta condemnat, s'absol l'arquitecte tècnic dels dos delictes que li eren imputats, pels quals se li sol·licitaven penes de dos anys i dos mesos de presó, i dos anys i dos mesos d'inhabilitació per a l'exercici de la seva professió.

Absolució

L'accident que va motivar la incoació del procediment va consistir en la caiguda d'altura d'un treballador quan s'estava enderrocant una nau, la qual cosa li va causar greus lesions. El que és rellevant d'aquesta sentència és que, malgrat que s'aprecia

que va existir una infracció de la normativa de seguretat i que aquesta infracció va ser la causa de l'accident, s'absol l'arquitecte tècnic perquè vam poder acreditar en l'acte del judici que havia efectuat un seguiment correcte de l'evolució de l'obra; que havia donat les instruccions necessàries sobre el procediment que s'havia de seguir per realitzar el treball; que tant en l'estudi de seguretat com en el pla de seguretat s'havien previst de forma correcta les mesures de seguretat que calia adoptar; que a l'obra hi havia equips de protecció individual a disposició dels treballadors; i que l'accident es va esdevenir perquè es van desobeir les instruccions concretes que l'arquitecte tècnic havia impartit. Per tot això, s'absol l'arquitecte tècnic, i es condemna exclusivament l'encarregat d'obra, atès que és aquesta la persona que va rebre les instruccions de l'arquitecte tècnic i que no va vetllar perquè s'acomplissin.

Mesures de seguretat

Així mateix es reconeix en la sentència del Jutjat Penal, confirmada per l'Audiència Provincial, que no es pot exigir als tècnics una presència permanent a l'obra —"que hagi de romandre dia i nit a peu d'obra" s'afirma textualment en la sentència— ni que siguin ells qui s'hagin de dirigir a cada un dels treballadors per recordar-los el compliment de les mesures de seguretat.

Sentències com aquesta demostren que no pot derivar-se responsabilitat per al tècnic quan aquest efectua un seguiment estricte de les mesures de seguretat donant instruccions concretes sobre el seu compliment correcte, fins i tot quan aquestes instruccions no les hagin obeït els responsables a peu d'obra. ■